

belügyminisztériumban, hogy *Kacs Kovics Lajos alispán végzése ellen sikraszálljanak*. Egész Kaposvár közönsége most lázas érdeklődéssel várja, hogy a belügyminiszter miképpen fog dönteni.

## Millió bukás Szegeden.

— Megszűnt a Kertész-féle zárgyár. —

(Saját tudósítónktól.) A pénzkrízis áldozatainak a száma egygyel megszaporodott: a szegedi zárgyár tönk szélére jutott. Minden erőfeszítés, a pénz után való kétségbeesett kapkodás sikertelen maradt. A gyár beszüntette az üzemét. Száznolcvan munkásnak utilapot kötöttek a talpára, a műhelyekben már nem kattog a gép.

Szomorú szenzáció a zárgyár bukása. Amikor néhány évvel ezelőtt megindult a vállalkozás, a szegedi ipar fejlődésének pompás perspektívájába gukkerezett az a társadalom, amely rajongással szemléli ennek a városnak kibontakozását, szédületes fejlődését. És most a pénzválság orkánya elsöpörte a Délmagyarország közgazdasági életére jelentőséges vállalkozást. Mint a színes kártyalapokból alkotott torony, összeomlott a gyár.

A Szegedi Gazdasági- és Iparbank ismeretes válsága okozta a zárgyár bukását. A bank alapította a Kertész-féle Zárgyár Részvénytársaságot. Fényes Marcell idejében. A Gazdasági Bank finanszírozta a gyárat és amikor a pénzügyi válságba jutott, a gyárat egy fillérrel sem támogathatta. A szanálási akció még mindig befejezetlen, az eredmény kétséges, a gyár nem uszhatta meg a válságot. Belefulladt a Gazdasági Bank örvényébe.

A négyszázezer korona részvénytőke utolsó fillérig odaveszett. A Gazdasági Banknak huszonötezer korona névértékű részvényén kívül több mint ötszázezer koronára rug az érdeklődése. A gyár bukása legsúlyosabban a bankon kívül Goldschmiedt György dr orvost, a fő részvényt és Kertész Izidort, a gyár igazgatóját érinti. A részvények javarésze vállalkozók, ügyvédek és kereskedők kezében van.

A gyár valószínűleg az Osztrák Zárgyár Kartell zsákmánya lesz. A tárgyalás már hetek óta tart ebben az irányban. Az osztrák kartell a berendezést, a kész- és nyersárut hajlandó átvenni, mintegy négyszázezer koronáért. Ez a megoldás a magyar ipar szégyenletes csődjét jelenti. Az osztrák kartellnek szemet szurt ennek az életrevaló, egészséges szegedi ipari vállalkozásnak az alakulása és a múlt évben följáró lottó a gyár megvásárlását. Amit akkor a sikeres fejlődés reményében büszkén visszautasított a részvénytársaság, ime, most önmaga följáró lottója. Az osztrák kartellnek természetesen eszeágában sincs a gyár üzemének föntartása. Ha sikerül a megállapodás, a gépeket és minden más berendezést kivisznek Ausztriába. A bank abban reménykedik, hogy időközben konkurrens akad az osztrák kartellnek és így fölverheti a gyár árát.

A magyar élehetlenségnek szomorú példája ez a bukás.

## A ZÁRGYÁR ALAPÍTÁSA

A szegedi Kertész-féle Bevéso Zárgyár Részvénytársaság 1909. februárjában alakult. Kertész Izidor lakatosmesternek a Báró Jósika-utca 27. számú házában volt műhelye. A műhely céljaira egy emeletes épület épült az udvarban. Kertész Izidor 1908. őszén szabadalmaztatta találmányát, a bevéso zárat és attól kezdve Kertész-féle zárgyár címen folytatta az üzemét. Fényes Marcell, a Szegedi Gazdasági- és Iparbank annak idején volt igazgatója fejlődésre képes, egészséges vállalkozásnak találta a zárgyárat és rábirta Kertészt részvénytársaság alakítására.

A részvénytársaság háromszázezer korona alaptőkével alakult, ötszáz korona névértékű részvények kibocsátásával. A részvénytőkéből Goldschmiedt György dr százezer, a Gazdasági Bank huszonötezer, Böhm Sándor terménykereskedő tízezer koronát jegyzett. A többi részvényes csak kisebb összeggel érdekelt. Kertész Izidor a szabadalmáért és a berendezéért százezer koronát kapott — részvényekben.

Két évvel ezelőtt két szárnyépületet emeltek a gyárban. Az udvar baloldalán háromemeletes raktárhelyiséget, a jobboldalon két emeletes épületet emeltek műhely céljaira. Erre az építkezésre hetvenezer korona kölcsönt vett föl a gyár a Szeged-Csongrádi Takarékpénztártól, betáblázásra.

A részvénytársaság alaptőkéjét 1910-ben fölemelték négyszázezer koronára. A múlt évben fuzionálni akart a gyár a Soproni Zárgyár Részvénytársasággal és ezért egy millió koronára tervezte az alaptőke fölemelését. Ez az ötlet azonban, amely Fényes Marcell agyából pattant ki, befagyott.

## A GAZDASÁGI BANK SZEREPE

A zárgyárat Fényes Marcell kezdeményezésére a Szegedi Gazdasági és Iparbank finanszírozta. A bank összesen kétszázötvenötezer korona elfogadvány- és háromszáz tizennégyezer hatszázharminenyele korona folyószámla-hitelt nyújtott a gyárnak. A részvényekkel együtt tehát majd hatszáz ezer koronával érdekelt a bank.

Amikor ez év tavaszán, Fényes Marcell esete után már nyílt titok volt a Gazdasági Bank helyzete, megindult a szanálás munkája. Ennek a műveletnek egyik legjelentősebb része volt a követelések leírása. A zárgyár-tételenél kétszázötvenezer koronát leírt a bank követeléséből.

A leírt összesen kívül most veszélyben van a fönmaradó háromszázötvenezer korona is. A bankot tehát igen súlyosan érinti a zárgyár bukása és ezért minden követ megmozdít, hogy a sok százezerből legalább néhány visszavándoroljon a pénztárába. Ez a veszettfejsze nyeléért való küzdelem most van a tetőpontján.

A bank jelenleg az Osztrák zárgyár kartellrel tárgyal. A kartell négyszázötvenötezer koronát kínál a gépekért, az árukért, a nyersvasért és minden berendezésért. Az ingatlanra nem reflektál az osztrák kartell.

Az Ujpest-erzsébetfalvi egyesült vasgyárral is tárgyal a bank igazgatósága, a tárgyalás azonban sikertelenül végződött.

## AZ ÁLLAMSEGÉLY

A zárgyárnak mintegy félévvel ezelőtt, kétszáz ezer korona államsegélyt szavazott meg a kereskedelemügyi minisztérium. Az államsegélyt — úgy szökött a híradás — évi huszezer koronánként utalták volna ki. Ez az államsegély is befagyott. Egy fillért sem kapott a zárgyár. A kereskedelemügyi minisztérium ugyanis két föltételhez kötötte az államsegély kiutalását.

1. A gyár legalább háromszáz munkással dolgozzék.

2. Telepítsék ki a gyárat.

A zárgyár egyik föltételnek sem tehetett eleget. Száznolcvan munkás helyett nem dolgozhatott háromszázal, mert erre még nincs berendezve az üze me. A gyárat

nem telepíthette ki a Báró Jósika-utcából, mert ez óriási költséget fölemésztett volna. A gyár tárgyalásokat kezdett a várossal a kitelepítés ügyében. A Rókusi-tón szándékoztak gyárat építeni, de csak a tó feltöltése is olyan nagy összeget igényelt volna, hogy végképen elesett a kitelepítés terve. Minthogy pedig a minisztérium ragaszkodott a két föltételhez, a gyár egy fillér államsegélyt sem kapott.

## SZÁZNOLCVAN MUNKÁS

A zárgyárban már egy hónappal ezelőtt beszüntették az üzemét. A gyárban száz nyolcvan munkás és nyolc hivatalnok dolgozott, akiknek már előzőleg fölmondott az igazgatóság. A munkások egy része kenyér nélkül maradt, a javarésze kénytelen volt elköltözni Szegedről. Száznolcvan munkást hirtelenében lehetetlen elhelyezni ebben a városban, ahol alig szaporodnak az üzemek.

A megrendelések javarészt teljesítette a gyár, amelynek Ausztriában és Boszniában is volt üzletfele. Épület fölszereléseket, vasalásukat igen nagy mennyiségben előállított a zárgyár.

A gyárban most mindössze tizinas dolgozik, akik a még hátralevő, lényegtelen munkákat elvégzik. A gyártelepen kihalt a zaj, csak hébe-korba csendül meg az udvaron az inasok kalapácsa. A műhelyekben szanaszét hever minden.

## ELVESZETT A RÉSZVÉNYTŐKE

A zárgyár bukásában legszomorubb, hogy a négyszázezer korona részvénytőke utolsó fillérig elveszett. Kis ekzisztenciákat, akiknek a bukás vagyoni romlásukat okozná, csak a legesekelebb részben érinti a zárgyár sorsa. Goldschmiedt György dr-nak százezer, Kertész Izidornak százezer, a Gazdasági Banknak (a félmillió koronán kívül) huszonötezer, Böhm Sándornak tízezer koronája veszett oda a részvényekben.

A többi részvényt 500 — ötezer koronával sújtja a zárgyár bukása.

Megemlítjük végül, hogy a zárgyár részvénytársaság szeptember huszonkettődikén közgyűlést tart az iparkamarában, Perjéssy László, a részvénytársaság elnökének az elnöklésével. A közgyűlésen a jövő teendők fölött határoznak.

— Béke az olaszok és törökök között. Konstantinápolyból jelentik: A török béketárgyalók legközelebb elhagyják Svájcot, miután az olasz béketárgyalókkal való előzetes tárgyalás kielégítő véget ért. Római magántáviratok jelentik, hogy a fő dologban, a tripoliszi szuverenitás dolgában megegyezés jött létre. A béke szerződésben csak az olasz okkupáció elismeréséről lesz szó. — Párisból jelentik: Ámbár az olasz-török békeszerződés aláírásáig és ratifikálásáig még sok idő múlhat el, diplomáciai körökben mégis megvannak róla győződve, hogy eljutottak az ellenségeskedés végleges megszüntetésének fázisához és hogy mind a két fél őszintén akarja a békét. A békeszerződésben nem lesz határozottan szó arról, hogy a szultán lemond a Tripolisz és Kirenaika fölött való világi szuverenitásáról s Olaszországnak be kell érnie azzal, hogy Törökország megparancsolja csapatainak, hogy Afrikát hagyják el. A szultán egyházi föhatósága megmarad. Olaszország az általa okkupált tartományokat nem fogja közigazgatási tekintetben az olasz királyságba bekebelezni, hanem meghagyja az összes tartományoknak helyi autonómiájukat. Olaszország elvállalja továbbá a tö-